

novе knjižige...

106

Dr Ivan Šugar: BOTANIČKI RJEČNIK latinsko-hrvatski i hrvatsko-latinski, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1977.

Pred nama je izuzetno djelo leksikografije: rječnik koji na svojih 260 stranica obuhvaća oko 14500 riječi s područja botanike i njoj srodnih disciplina. Potrebu stvaranja ovakva specijalističkog rječnika objasnio je autor u svom Predgovoru: „Temeljna djela za određivanje i analizu hrvatske flore pisana su na latinskom jeziku. To su još uvijek najiscrpniji izvori za poznavanje hrvatske flore kao i za poznavanje flore cijele Jugoslavije, a gotovo i Balkana. Niz poteškoća na koje sam naišao već pri svojim prvim susretima s tim djelima, da u hrvat-

skom jeziku nađem pravi izraz za odgovarajuću latinsku riječ, pobudio je u meni živu želju da izradim rječnik koji će stručnjacima, studentima i širem krugu ljudi omogućiti da se služe djelima pisanima na latinskom jeziku.” (str. 5) U rječniku su obrađeni izrazi iz morfologije i sistematike bilja, a dodano je i dosta izraza s područja anatomije i fiziologije bilja, kemije i medicine. On ne sadržava, kako bi se moglo pretpostaviti, imena biljaka jer je imenik bilja posebno djelo (i autor najavljuje njegovu skoriju pojavu). Uz ove discipline u rječnik su ušli i brojni pojmovi nebotaničkog karaktera, uvršteni s namjerom da Rječnik posluži kao cjelovit priručnik. Tako su se u njemu našli izrazi koji su potrebni pri čitanju stručne literature pisane,

kako je već spomenuto, latinskim jezikom. Pri ovome treba napomenuti da su u Rječniku fiksirana i promijenjena značenja pojedinih izraza klasične latinštine.

U pogledu korištenja hrvatskih izvora Šugar se služio znamenitim djelima hrvatskog lingvиста (i prije svega leksikografa) Bogoslava Šuleka od kojih je *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja* već dio naše kulturne povijesti. Životnost ovog djela potvrđuje i ova njegova primjena.

Na ovom bismo mjestu željeli istaći potrebu koja za ovakvim priručnicima postoji u današnjem razvitku znanosti i kulture. Podsjećamo samo na leksikografski rad nedavno preminulog Rikarda Simeona koji u tom pogledu predstavlja značajan datum naše lingvistike. Ovaj Botanički rječnik, sa svim manama koje jedno pionirsko djelo nosi, predstavlja također izuzetno djelo. Popunjujući golemu prazninu koja na tom području postoji, ono nije samo usko specijaliziran rječnik za kojim treba da posegnu stručnjaci već je i potencijalni poticaj najširem radu na stvaranju čitava niza ovakvih priručnika. Tisak ovakva djela sam po sebi vrijedan je događaj i tehničke zamjerke ne smiju zasjeniti njegovu nesumnjivu vrijednost. Dakako da će stručne analize pokazati sve njegove vrline i mane, te ćemo na putu ostvarenja stupiti tako korak dalje. No ovo će djelo, na samom početku tog puta, ostati značajan doprinos ne samo svojoj struci već i znanosti i kulturi u cjelini.

Z.Š.

★★★ POVIJEST SVJETSKЕ KNJIŽEVNOSTI, knjiga 2, Mladost—Liber, Zagreb, 1977.

Peta do sad izašla knjiga (od predviđenih osam) edicije *Povijest svjetske književnosti* obuhvatila je pregled cjelokupne književnosti pisane grčkim i latinskim jezikom, a dodan je k tome i pregled albanske književnosti.

Ovo je prvi pregled književnosti u kojem je fenomen književnosti pisane klasičnim jezicima obuhvaćen u svojoj svojoj dijakroniji objelodanjen u nas. Ne možemo reći da smo i do sada oskudjevali u pregledima grčke i rimske književnosti; dapače, njihova bi bibliografija dosegla sasvim lijep broj, ali ovakvu cjelinu nije iskazala ni jedna.

Povijest stare grčke književnosti (do helenističkog razdoblja), što ju je napisao Miliivoj Sironić, donosi, u vješto odmjerenu razmjernu pojedinih odsječaka i cjelina te prebogat književnosti, rezultate znanstvenih istraživanja koja su iznijela na svjetlo niz nepoznatih činjenica, a mnoge stare postavke revidirala u većoj ili manjoj mjeri. Iznijeti sve najbitnije elemente grčke književne tradicije, te osnovice cjelokupne evropske književnosti i kulture uopće, na vrlo ograničenu prostoru zahtijevalo je veoma pomno odabiranje relevantnih podataka te njihovo optimalno usklađivanje. Možemo reći da je taj svoj zadatak autor vrlo uspješno proveo. Svodeći najvažnije književne pojave na ono što je u njima dominantno i ono što ih stavlja u sam vrh evropske književne produkcije, Sironić je uspio izvući

107

iz sjenke niz književnika i djela koji se u njoj nalaze stjecajem okolnosti koje nisu uvijek književnog karaktera. Na taj je način izbjegao opasnostima koje se nameću isticanjem samo onog najvažnijeg u grčkoj književnosti i dobili smo, vjerujem, jednu puniju sliku i vjerniji dojam o njoj.

Damir Salopek napisao je pregled grčke književnosti u periodu helenizma. Ovdje je riječ o sumarnom pregledu u kojem su autoru na putu bogatijeg razmišljanja stajala mnogobrojna ograničenja, uglavnom tehničke naravi. Jer imati na raspolaganju tako ograničen prostor za toliko bogatstvo pojava o kojima nije dovoljno pisano u nas, velika je prepreka u radu. To više što je helenističko razdoblje grčke književnosti stvorilo neke književne oblike (prvenstveno mislim ovdje na **roman**) koji su presudno utjecali na evropsku književnost. Ovo također važi i za opsežnu znanstvenu aktivnost baš na književnoteoretskom planu u kojem se nalazi ishodište, bar djelomično i današnjeg kritičkog mišljenja.

Pregled rimske književnosti napisao je Vladimir Vratović, koji je uz to i urednik cijele ove knjige. Pristupajući rimskoj književnosti Vratović je vrlo uspješno povezoao dotadašnju književnu tradiciju Etruraca i Grka (koja je na rimsko književno stvaralaštvo presudno utjecala u toku antike) s djelatnošću rimskih književnika. Ne ulazeći u detalje ocrtao je sve bitne odrednice književnog stvaralaštva i uspio je, dakako u općim crtama, naznačiti pravce njihova utjecaja na evropsku književnost u cjelini.

Radoslav Katičić autor je kratka, ali bogata prikaza bizantske književnosti. Naznačujući već u uvodnim riječima njezino bogatstvo, upozorio je i na nadnacionalnu komponentu bizantske kulture, pa time i književnosti. U svom se pregledu ograničio samo na književnost pisanu grčkim jezikom. Prisiljen da ostane na sumarnom pregledu Katičić je uspio s jedne strane književnim pojavama odrediti okvir unutar korpusa grčke književnosti (i tako ih organski povezati), a s druge strane naznačiti, u glavnim crtama, njihovu originalnost. Tako ovaj pregled postaje i poticaj za bolje upoznavanje bizantske književnosti.

Srednjovjekovna latinska književnost (napisao Stjepan Hosu) i Novovjekovna latinska književnost (napisao Ratimir Mardešić), i kao zasebni radovi i kao dijelovi jedne panorame latinske književnosti, pionirski su koraci. Na hrvatskom ili srpskom jeziku postojale su do sada studije i prikazi (neki tiskani i u ovom časopisu) o latinizmu u pojedinim narodima, ali cjelovit pregled golema korpusa latinske književnosti nismo imali. Ovim smo radovima dobili posebno vrijedan i značajan poticaj širem proučavanju fenomena latinske književnosti u razdoblju koje već intenzivno razvija i nacionalne književnosti. Ovi nam pregledi otkrivaju njihov međusobni odnos koji nije bio na štetu latinskog. Istovremeno oni postaju izazov upućen svima onima koji se bave proučavanjem nacionalnih književnosti. Jer otkrivaju jednu njihovu komponentu koju smo gotovo uvijek gubili iz vida, potpuno nepravedno, uostalom. Pred nama je izro-

nila čitava plejada stvaralaca o čijoj stvaralačkoj snazi još nismo dovoljno čuli. U tom ovi pregledi, ma koliko bili sumarni, predstavljaju poseban događaj.

Izdavanjem ove knjige dobili smo višestruko vrijedno djelo. I to ne samo u svojim dijelovima (od kojih svaki nosi vlastitu vrijednost) već i u skladu cjeline. Ona neće biti samo neophodan priručnik stručnjaku, već će svaki čitalac u njoj pronaći i izuzetno zanimljivo štivo. To prije što će se naći pred kompleksom (nerazdvojno povezanim) dviju književnosti čija će ga univerzalnost, i prostorna i vremenska, sigurno impresionirati. Ako u njoj nađu poticaja svom razmišljanju o književnosti i oni koji se njome ne bave profesionalno, ova će knjiga posve izvršiti svoj zadatak.

Zlatko Šešelj

Koriolan Cipiko: O AZIJSKOM RATU. Splitski književni krug, Humanisti, knjiga 1. Čakavski sabor, Split, 1977.

Koriolan Cipiko najistaknutija je ličnost poznate trogirske patricijske obitelji koja je svojem gradu dala velik broj uglednika, a neki su njezini članovi dostigli i evropsku slavu kao znanstvenici, umjetnici i političari.

Trogir je u našim povijesnim promatranjima uvijek bio u sjenci. Susjedni Split, a da ne govorimo o Dubrovniku i drugim velikim centrima našeg

primorja, vukli su uvijek važnije poteze, te su promatranja neminovno bila uprta prema njihovim dostignućima. Mali Trogir u toj neravnoj borbi potisnut je u pozadinu. Tek portal njegove katedrale, djelo majstora Radovana, rušilo je barijeru među velikima i Trogirom. Za poznavaoce ipak Trogir je bio i ostao značajno središte kulturnog stvaranja, posebno u periodu humanizma. Konačno, upravo je u biblioteci ovih Cipika pronađen znameniti ulomak Petronijeve **Satirikona**, nazvan **Trimalhionova gozba**, bez kojeg bi bilo znatno osiromašeno ne samo poznavanje rimske književnosti već i ljudskog duha uopće.

Značajna ekonomska moć, koja se stoljećima skupljala u Trogiru, omogućila je uzdizanje plemićkih obitelji, od kojih je najpoznatija obitelj Cipiko. Koriolanov otac, Petar, bio je u svoje doba jedan od prvih epigrafa i humanista Evrope. Koriolanovi su sinovi također djelomično nastavili tu tradiciju.

Koriolan Cipiko rodio se 1425. godine. U rodnom je Trogiru stekao prvo obrazovanje koje je obuhvatilo i poznavanje klasičnih jezika. U ambijentu humanistički obrazovane obitelji upio je Koriolan u doba dječastva ljubav prema umjetnosti i rodnom gradu, čijim je interesima služio do smrti. U petnaestoj godini otišao je u Italiju da usavrši svoja znanja. Na sveučilištu u Padovi proučavao je latinski, slušao humanističke nauke te stekao znanja iz nautike i strategije. Po povratku u Trogir uključio se u život komune, koja se u to vrijeme na-

lazi već u vlasti Venecije. S druge strane, golema je opasnost zaprijetila Dalmaciji od novog neprijatelja – Turaka. Svoja prva iskustva u sukobu s njima doživio je Koriolan Cipiko u borbama za mletačke posjede na istoku. Osvajanjem Eubeje Turci su zaprijetili vitalnim interesima Venecije. Ova je zbog toga organizirala pohod na Levant u kojem je kao zapovjednik galije sudjelovao i Cipiko. U svim se zadacima koje je u toku četvorogodišnjeg ratovanja obavio pokazao sjajnim vojnikom i diplomatom, te se proslavio ne samo u Trogiru već i izvan granica Dalmacije i Mletaka. O ovom je vojnom pohodu napisao memoare pod naslovom **Ratna djela vrhovnog zapovjednika Petra Moceniga** i tiskao ih 1477. godine u Veneciji. Djelo je doživjelo znatnu popularnost te je tiskano u pet izdanja, a prevedeno na talijanski više puta. U svom je opisu rata na istoku Cipiko slijedio načelo istinitosti, te se nije upuštao u analizu događaja ni u njihovu genezu. Događaje je iznio kao očevidac ne skrivajući istinu ni onda kad nije bila povoljna za njegovu stranu, što je rijetka crta u memoarskim djelima. Istovremeno, dok mu je pred očima rat i sve njegove teške strane, on ne gubi iz vida ni one ljepote koje je privremena strahota potisnula. Tako postajerno, posredstvom Cipikova pera, očevici umjetničke ljepote arhitekture, znamenitih kipova što su ih izradile ruke drevnih umjetnika, prirodnih ljepota. U toj kronici on ne zaboravlja ni svoje zemljake koji se bore na obje strane i s ponosom ističe njihovu hrabrost. Tako ratni događaji postaju Cipiku pozornica na kojoj nalazi mjesta da izrazi i svoja intimna raspoloženja. Djelo je

pisano izvrsnim latinskim jezikom, što su Cipiku priznali i mnogi suvremenici, te ga je odmah humanistička Evropa bila prihvatila.

Osim ove knjige, književni rad Koriolana Cipika obuhvaćao je i pjesnička djela, no od toga se ništa nije sačuvalo. Ostatak svog života proveo je Cipiko u Trogiru i Kaštel Starom što ga je sam dao saždati. Umro je 1493. godine.

Djelo je za ovo izdanje preveo Vedran Gligo, koji je i autor vrlo temeljite uvodne studije o Cipikovu životu i radu. S pomoću bibliografije i faksimila prvotiska ova knjiga predstavlja zaokruženu cjelinu te omogućava praćenje svih vidova Cipikova djela. A ovo djelo velikog humaniste vrijedilo je objaviti kako bismo što prije ispunili praznine u poznavanju vlastite prošlosti i kulture.

Z.Š.

Toma Arhiđakon: KRONIKA. Splitski književni krug, Svjedočanstva, knjiga 1. Čakavski sabor, Split, 1977.

Jedna od prvih knjiga nedavno pokrenute biblioteke čakavskog sabora, Splitski književni krug, prijevod je znamenita djela splitskog arhiđakona Tome **Povjest solinskih biskupa**. Da su pokretači ovog zamašnog izdavačkog pothvata na početak stavili upravo ovo djelo, nije slučajno. Ono je, naime, granica o koju se ovako koncipirana biblioteka ne može oglušiti. Premda je i prije Tomine **Kronike**

postojala znatna produkcija pisanih djela, ona su ili nepovratno izgubljena ili su znatno ispod razine Tomina djela. Ono je u svakom pogledu ishodište splitskog književnog kruga, bar u onom opsegu koji nam je danas poznat i dostupan.

Toma Arhiđakon živio je u vrijeme značajnih društvenih previranja koja karakteriziraju prijelazno razdoblje iz ranog u razvijeni srednji vijek. Kompleks Carstva i Papinstva, feudalne samovolje i komunalnih prava, borbe za slobodu od tuđinskog presizanja, sve se to prelama u Tominu djelu. Rođen na samom početku 13. stoljeća, 1200. godine, proživio je godine svog djetinjstva i rana mladalaštva u rodnom Splitu, da bi se kasnije otputio u Bolognu na studij prava. Boraveći u razvijenim talijanskim komunama, upio je u se znatan dio njihova duha što ga je kasnije, po povratku u Split, nastojao prenijeti u svoju sredinu. Njegovo djelovanje u to doba pokazuje ga kao žestoka branitelja identiteta grada, komune, i ne manje odlučna pristalicu prava klera. Kao građanin i crkveni dostojanstvenik postavljao je pred zajednicu (a to znači i pred sebe sama) zahtjev za postojanim djelovanjem, što je urodilo samo nizom nesporezuma. Kaotično vrijeme u kojem je živio nije moglo podnositi krute stavove, tražeći neprestano elastične i pragmatične odgovore na pitanja koje su suvremeni događaji znali katkad posve iznenada postaviti pred gradsku zajednicu.

Potpuno u tom duhu, kao stanovitu historijsku ocjenu ljudskog djelovanja, napisao je Toma svoju **Povijest**

solinskih biskupa. Nižući biskupe od legendarnih, zavijenih mrakom davnine, do svojih suvremenika, Toma ne odustaje od vrijednosnih sudova: od svetaca i idealnih djelatnika do sasvim suprotnih shizmatika i nedolichnih likova – svatko dobiva svoje mjesto u redu vrijednosti ovog klerikalca prožeta idejom crkvene i građanske zajednice. No Toma u ovom nizanju očituje sve one probleme s kojima se njegovo vrijeme susretalo. Vrijednosne sudove koje Toma donosi svakako treba povezati s njima. Jedan od tih problema (u Tominim očima izuzetno važan) pitanje je i kontinuiteta splitske crkvene zajednice, a time i njezinih prava. Uplićući se u ovo pitanje, Toma je nužno zahvatio i u povijesne događaje koji imaju daleko šire značenje. Povijest hrvatskog zaleđa tako postaje integralan dio Tomine **Kronike**, a ova nezaobilazan izvor za najstariju hrvatsku povijest. Ne ulazeći šire u ovo pitanje što ga već više od jednog stoljeća razmatraju povjesničari, treba naglasiti da je upravo ono Tominoj **Kronici** osiguralo stalnu prisutnost i u vremenu stoljećima udaljenom od one 1268. godine u kojoj se ugasio život njezina tvorca. **Povijest solinskih biskupa**, nazvanu ovdje jednostavno **Kronika**, preveo je 1960. Vladimir Rismondo, te je ova knjiga zapravo obnovljeno izdanje njegova prijevoda. Prijevod je sačinjen prema izdanju Tomine **Kronike** što ga je 1894. u Zagrebu priredio i objavio Franjo Rački, a temelj mu je splitski kodeks s Tominim djelom. Fotokopije ovog kodeksa donijete su kao dodatak ovom izdanju. Imajući na umu to što ovo djelo predstavlja u našoj historiografiji i književnosti, a bez

dvojbe i u kulturi uopće, pojavu prijevoda treba pozdraviti. Zamjerke koje možemo uputiti ovoj knjizi tiču se prije svega popratnih tekstova. Bibliografija na kraju knjige nabraja samo važnija djela na koja se čitalac može obratiti zanima li ga nešto iz bogate problematike vezane uz Tomin rad. Uvodni tekst daje isto tako tek najosnovnije podatke o autoru i djelu, a smatramo da je trebalo neupućenu čitaocu mnogo plastičnije ocrtati i mjesto i vrijeme o kojem govori **Kronika**. I na kraju, vjerujemo da je u ovom izdanju morao naći mjesto indeks imena s tumačem, a isto tako bar najjednostavnija sinkronistička tablica. Ovako je čitalac prepušten samom sebi. Ako je ova biblioteka namijenjena najširem krugu čitalaca, a vjerujemo da je to njezin prvi cilj, onda su u njoj nužni ovi pomoćni tekstovi koji će i laiku omogućiti razumijevanja. Ovako će knjiga zadati ponekom znatne teškoće, a bila bi bolema šteta ako ne bude čitana. A mi je, sa svoje strane, preporučamo doista svima.

Zlatko Šešelj

*** LEGENDE I KRONIKE.

Splitski književni krug,
Svjedočanstva, knjiga 2.
Čakavski sabor, Split, 1977.

Druga knjiga svjedočanstava o našoj najranijoj povijesti donosi vrlo raznoliku građu. U prvom dijelu knjige nalaze se legende o svecima Dujmu i Stašu (Anastaziju), Ivanu biskupu

Trogirskom (također proglašenom za sveca), te o sv. Arniru. U drugom su dijelu donijete četiri kronike, dvije splitske i dvije kronike otoka Brača.

Nastanak legendi o kojima je riječ u prvom dijelu knjige gubi se u tamnim danima povijesti ranogsrednjeg vijeka kad je na razvalinama rimske države nicao jedan drugačiji svijet. Legende dotiču prije svega doba kad se organizirala splitska crkvena zajednica, a na okosnici povijesnih događaja mašta vjernika istkala je zanimljivo pripovijedanje prema obrascima koji su tada bili ustaljeni.

Legende o sv. Dujmu postojale su, nesumnjivo, davno prije djelovanja Tome Arhidakona koji ih poznaje i uzima kao građu u svome djelu. Pisane latinskim jezikom, ove je legende u 11. stoljeću po vijesti iz Tomine **Kronike**, pisac Adam Parižanin obradio i umjetnički dotjerao. Međutim, djelo njegove ruke danas je teško otkriti iako su mu neki historičari pripisivali pojedine sačuvane tekstove. Da su se ove legende širile i na narodnom jeziku, staročakavskom, svjedoči i (doduše kasna redakcija iz 16. stoljeća) tekst legende o sv. Stašu, a taj je tekst istovremeno i izvornik kasnijih latinskih verzija. Ovim se legendama priključuje i legenda o prijenosu tijela svetaca iz Solina u Split, legenda na kojoj je splitska crkva gradila značajan dio svog ugleda. Književna obrada legendi nastojala je ovom usmenom svjedočanstvu drevne prošlosti dati uzvišeniji izraz, te se u nekim detaljima uzdižu do pravog umjetničkog djela. To je još u većoj mjeri uspjelo stvaracima životopisa sv. Ivana Trogir-

skog, starijem anonimnom piscu (12. stoljeća) i mlađem (13. stoljeće), trogirskom arhidakonu i kasnijem biskupu, Treguanu. I poslije smrti Treguana životopis ovog sveca pobuđuje zanimanje te se pojavljuje u raznim verzijama i na latinskom i na hrvatskom jeziku. Posljednja legenda donijeta u ovoj knjizi opisuje pogibiju sv. Arnira, splitskog nadbiskupa, 1180. godine u Poljicama. Od ovih legendi u knjizi se nalaze uz hrvatske verzije i latinske redakcije životopisa sv. Dujma i životopisa sv. Ivana Trogirskog. Drugi dio knjige obuhvaća prijevod četiriju kronika. Prva od njih je **Historija** splitskog patricija Mihe Madijeva de Barbazanis koja je po svojoj koncepciji a i vremenu koje obuhvaća trebalo da bude kronika Careva i Papa. Dakako, burni su događaji tog vremena tek djelomično bili poznati u Splitu, te je ova **Historija** značajnija za hrvatsku historiografiju zbog obilja podataka o zbivanjima u Hrvatskoj. Preveo ju je, kao i A. Cutheisovu **Kroniku**, Vladimir Rismondo. Ova je druga kronika nadasve zanimljiva jer prati uspon turske sile od bitke na Marici do Kosova, dakako još u magli nepouzdanih obavijesti i bajoslovnih elemenata koje je dodala mašta usmene predaje.

Dvije posljednje kronike opisuju zbivanja vezana uz otok Brač. Prvu je napisao Dujam Hranković na latinskom pod naslovom **Braciae Insulae Descriptio** (donijeta je i u originalu), a preveo ju je Vedran Gligo. Tu su kratki geografski podaci o Braču, a zatim je opisana i njegova prošlost od grčkog razdoblja do suvremenih događaja. Druga je **Kronika otoka Brača** Vicka Prodića pisana izvorno

talijanskim jezikom, a preveo ju je Josip Posedel.

Knjiga **LEGENDE I KRONIKE** obuhvaća, kako se vidi, raznoliku ali izvanredno zanimljivu građu. Skupljena na jednom mjestu, predstavlja impresivnu sliku zbivanja u tim dalekim vremenima, a značajan je pokazatelj zavidna kulturnog stupnja što su ga dostigli dalmatinski gradovi. I dok se u legendama kroz guste naslage mašte historijska istina slabo nazire, kronike vrve podacima (dakako različite vjerodostojnosti) o suvremenim zbivanjima u svijetu, a posebno u zaleđu dalmatinskih komuna – u Hrvatskoj.

Za nacionalnu su povijest ovi spomenici od prvorazrednog značaja.

Priređivačima ovog izdanja možemo prebaciti uglavnom isto ono što smo im kao primjedbe uputili u povodu **Kronike** Tome Arhidakona. Ovoj je knjizi, zbog raznolikosti građe, još jedan nedostatak slabo kazalo sadržaja na kraju knjige. Također bismo se upitali o nejasnim razlozima uvrštavanja originala samo uz neke prijevode, dok ih dugdje nema.

Bez obzira na navedene nedostatke, sama pojava ovakve knjige treba da raduje sve prijatelje naše kulture, jer su dobili na jednom mjestu toliko vrijednih i zanimljivih tekstova razasutih širom Evrope prije ovog izdanja. Značenje ovakve knjige prelazi, dakle, okvire jedne struke i ona će naći, sigurni smo, svoje mjesto u najširim slojevima čitalaca.

Z.Š.

...i časopisi

Forum 12/77

114

Na uvodnom mjestu posljednjeg sve-ska prošlogodišnjeg „Foruma“ tiska-na je kraća studija Miroslava Bekera **Aristotelova „Poetika“ nakon dvadeset i tri stoljeća**. Poticaj da napiše ovu kraću studiju, koja može „istaći samo neke elemente **Poetike**“ (str. 893), našao je autor u reprintu Kuzmićeva prijevoda **Poetike** što ga je Kuzmić objelodanio 1912. godine, a 1977. pretiskan je u biblioTECI. Beker se ne zaustavlja na iznošenju Aristotelovih stavova već ih oboga-ćuje spoznajama koje su o pjesnič-kom umjeću iznijete u kasnijim vre-menima, te širokim osvrtom na ev-ropsku literaturu. Na taj način Beker vješto uklapa Aristotelove stavove o pjesničkom umjeću u kompleks či-tave evropske književnosti i u njoj traži potvrdu pojedinih postavki

Poetike. Na kraju svog izlaganja, nakon pregleda odnosa prema ovom Aristotelovu djelu od 15. stoljeća do danas, prelazi Beker i na ono što ga je potaknulo na članak: Kuzmićev prijevod Aristotelove **Poetike**. I tu se susrećemo s nečim što nas čudi. S jedne strane „Prijevod Martina Kuz-mića iz 1912, koji je opet objavljen u re-printu, za svoje je vrijeme pred-stavljao temeljit rad tog valjanog poznavaoča grčkog jezika i antičke književnosti“ (str. 906), a samo stranicu dalje Beker pretpostavlja „da taj tekst nije samo zastario za naše vrijeme nego da je bio neobičan i za vrijeme kad je prvi put objavljen“. Ova posljednja pretpostavka Mirosla-va Bekera temelji se na zastarjelosti jezika (što je, mislim, prirodno za ovoliki vremenski razmak od objav-ljivanja — prvi put 1905. — do pre-tiska), no Beker prigovara i „prijе-vodu po samom značenju“. Ne

bismo tako detaljno ulazili u ovo pi-tanje, da nije sam Miroslav Beker dao poticaj svojom čudnom metodologij-om. Za nj je sporan prijevod jedne rečenice 35. paragrafa (spomenuto izdanje, str. 60, 15. redak) koja, u originalu, započinje bezličnim glago-lom **dei**, a Kuzmić ga je preveo sa **treba**. U ovom trenutku Beker citira Butscherov **engleski** prijevod u kojem stoji, prema Bekeru, **dopušteno je**. Bilo bi razumljivo da Beker u nedou-mici oko prijevoda zagleda **original**, ali ne — on upućuje na **engleski** pri-jevod. Tako je za nj mjerodavan pri-jevod a ne original. Provedemo li dosljedno Bekerov način mišljenja, ne treba nam poznavalaca grčkog jezika. Dovoljno je prevesti tuđi prijevod na ćemo imati, valjda, bolje prijevode. Upravo se ovakva „prevođenja“ plaši prof. dr Vladi-mir Filipović, koji u pogovoru re-

printu Kuzmićeva prijevoda kaže: „Za koju godinu bit ćemo upućeni samo na import sa klasičnih jezika prevedenih djela na strane jezike, jer na sreću imade još uvijek sredina, koje smatraju da izvan klasičke kul-ture nema razumijevanja evropskog duhovnog razvitka...“ A eto, sveučilišni profesor dr Miroslav Beker čini sad upravo to. Dodajmo na kraju da Oxfordski rječnik grčko-engleski (naj-bolje djelo te vrste na svijetu) daje za pravo — Kuzmiću!

U istom broju objavljuje „Forum“ ulomak Spinozina djela **Tractatus theologico-politicus** što ga je preveo Vladimir Vratović. Objavljen je u po-vodu Spinozine tristagodišnjice (umro 1677), a uz taj prijevod Danilo Pejo-vić napisao je bilješku o ovom zname-nitom filozofu i neolatinskom piscu.

Zlatko Šešelj

115